

Beantwoording vragen voorafgaand aan de raadscommissie

Nummer DOC-20-319235
 Zaaknummer Z-19-083029
 Naam commissielid G. van Keulen
 Fractie GroenLinks
 Onderwerp Commissievragen GroenLinks raadsce. 12-11 agendapunt 8.2
 Ontwerpbeleid huisvesting buitenlandse werknemers
 Datum waarop de vraag is gesteld 9 november 2020
 Beantwoording uiterlijk woensdag 15:00 uur, voorafgaand aan de raadscommissie.
 Portefeuillehouder
 Afdeling

Inleiding

Naar aanleiding van een toezegging richting PW2010, PWF en GroenLinks hebben op 18 februari en 31 augustus twee participatiebijeenkomsten plaatsgevonden met buitenlandse werknemers. Tijdens deze gesprekken zijn zowel shortstay-, midstay-, als longstay werknemers aan het woord geweest. Dat was nodig, want in de 'Evaluatie buitenlandse werknemers in Medemblik', uit september 2019 en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen, bleven de wensen van de arbeidsmigranten zelf buiten beschouwing. Wij zijn de wethouder erkentelijk dat hij alsnog naar hen geluisterd heeft.

In het voorliggende 'Ontwerpbeleid huisvesting buitenlandse werknemers' wordt vrijwel in geen enkel opzicht tegemoet gekomen aan de wensen van de arbeidsmigranten. Dit roept veel vragen op en die zijn veelal politiek van aard. Als GroenLinks fungeren wij hieronder als spreekbuis voor de arbeidsmigranten. Hierbij hebben wij geput uit de twee gespreksverslagen. De quotes zijn letterlijk overgenomen, met dien verstande dat ze in de 'wij-vorm' zijn geplaatst.

1.	<p>“Vraag: wat gaat de gemeente met onze input doen?” Uit deze vraag van de buitenlandse werknemers blijkt dat de participatiebijeenkomst niet goed was ingestoken. U heeft niet vooraf duidelijk gemaakt wat er met de input ging gebeuren. Moeten we dit zien als een beginnersfout, of heeft u zich vooraf voorgenomen om de inbreng van de arbeidsmigranten ter kennisgeving aan te nemen en naast u neer te leggen?</p>
antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Nee. In beide gesprekken met de buitenlandse werknemers vertelden wij vooraf dat het doel van de bijeenkomst was om de mening van de buitenlandse werknemers te horen over de huisvesting en informatie te vergaren (= consulteren). Ook is uitgelegd hoe het beleidsvormingsproces in zijn werk gaat, en welke volgende stappen er nog te zetten zijn voordat er nieuw beleid ligt.</p>

2.	<p>“Wij weten niet waar welke informatie te verkrijgen is. Wij zouden het op prijs stellen als de gemeente ons direct onafhankelijke en objectieve informatie zou geven, zonder tussenkomst van de verhuurder en/of werkgever (uitzendbureau). Facebook en online enquêtes zijn de beste manier om met ons in contact te komen. Anders moeten we ons rooster aanpassen en vrij nemen.” Kunt u toezeggen dat u voortaan intensiever met de arbeidsmigranten gaat communiceren en dan vooral op de door henzelf aangewezen manier?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Dat er een betere informatievoorziening nodig is, richting buitenlandse werknemers is ook landelijk gesignaleerd. Eind november lanceert het kabinet een Centraal Informatiepunt voor buitenlandse werknemers, dat daarna verder uitgebouwd wordt. Zie ook beantwoording commissievragen CDA, vraag 4.</p>
3.	<p>“De meesten van ons wisten niet dat wij ons moeten inschrijven wanneer wij 4 maanden in Nederland (gaan) blijven. Registratie is voor ons financieel onvoordelig (€ 100,- APK-kosten en dan terug in Polen weer geld betalen). Wij zijn ons niet bewust van belastingvoordelen. Uitzendbureau of verhuurder geven ons soms geen toestemming om ons in te schrijven. Online inschrijving (zoals het in Ierland geregeld is) in verblijfsregisters per locatie vinden wij een goed voorstel.” Bent u bereid om toe te zeggen dat u de inschrijving hoofdzakelijk online gaat afhandelen?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>De huisvesting van buitenlandse werknemers kent vele facetten, er zijn veel verschillende spelers met elk hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Het stuk dat nu voorligt, ziet op realisatie van meer kwalitatief goede huisvesting. De wijze waarop inschrijving en registratie plaatsvindt, is geen bevoegdheid van de gemeente. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij het ministerie van BZK.</p>
4.	<p>“Ten aanzien van corona hebben wij geen fundamentele veranderingen waargenomen in de manier waarop wij gehuisvest worden.” In hoeverre heeft de gemeente zich bezig gehouden met het handhaven van de door het RIVM gestelde richtlijnen? Hebben zich ook in onze gemeente schrijnende gevallen van COVID-19 voorgedaan? Kunt u daar een beeld van schetsen?</p>
antwoord	<p>Ons zijn geen schrijnende gevallen bekend. In de beginperiode van de coronamaatregelen is een aantal controles uitgevoerd bij werkgevers naar aanleiding van een aantal klachten en meldingen. Hierover hebben wij u geïnformeerd door de beantwoording van uw raadvragen van 20 april, DOC-20-251016.</p>
5.	<p>“Wij betalen nu allen minimaal € 95,- huur per persoon per week (meer dan € 400,- per maand). Geen van ons wist dat de werkgever volgens de wet maximaal 25% van ons inkomen aan huisvesting in rekening mag brengen.” Hoe kan het dat wij het in onze gemeente laten gebeuren dat arbeidsmigranten financieel worden uitgeknepen door huisjesmelkers?</p>

Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Het toezien op de hoogte van huurprijzen in relatie tot het inkomen is niet aan de gemeente. De Inspectie SZW controleert hierop. Het landelijke Aanjaagteam arbeidsmigranten benoemt dit aspect ook in hun tweede advies, en geven hier aanbevelingen voor.</p> <p>Overigens zijn de in het verslag genoemde bedragen voor huur gebruikelijk. Er is in het gesprek niet aangegeven dat dit meer dan 25% van hun loon is.</p>
6.	<p>“Wij hebben er niets over te zeggen waar wij komen te wonen. De avond vantevoren krijgen we te horen dat we verhuisd worden naar een andere locatie. Het gevoel dat ons niets wordt gevraagd en dat anderen beslissen waar en hoe wij wonen, ervaren wij als uiterst onprettig.” Hoe gaan wij deze inhumane toestanden voorkomen en bestrijden?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>De huisvesting van buitenlandse werknemers kent vele facetten, er zijn veel verschillende spelers met elk hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Het stuk dat nu voorligt, ziet op realisatie van meer kwalitatief goede huisvesting. Wij hebben als gemeente geen handvatten om hier tegen op te treden. Het landelijke Aanjaagteam arbeidsmigranten doet in hun tweede advies voorstellen voor een betere beheersing van de uitzendsector.</p>
7.	<p>“Het liefst wonen wij in kleine huisvestingslocaties, in een woning, niet in een logiesverblijf. Zo veel mogelijk spreiden is de wens. Het liefst wonen wij dichtbij het werk en dichtbij voorzieningen. Een afstand van 2 km. (zonder vervoer) tot maximaal 5 km (met vervoer) tot de supermarkt is acceptabel. Wij willen niet ver weg, ergens achteraf wonen. Unaniem geven wij aan dat wij het liefst tussen de Nederlanders willen wonen.” In het ‘Ontwerpbeleid huisvesting buitenlandse werknemers’ wordt met deze wensen van de arbeidsmigranten geen rekening gehouden. U gaat hen zo veel als mogelijk weren uit de dorpskernen en liefst separaat huisvesten buiten de bebouwde kom. Waarom doet u dat?</p>
Antwoord	<p>Wij staan voor een grote huisvestingsopgave. Het kwantitatieve onderzoek van Decisio maakt dit duidelijk. Met alleen kleinschalige huisvesting in woningen kunnen wij niet in deze opgave voorzien. Bovendien zijn er ook andere groepen, zoals starters op de woningmarkt, die ook graag in dit soort woningen wonen.</p> <p>Het beleid maakt wel degelijk ook huisvesting in kernen mogelijk: niet-grootschalige huisvesting tot 60 personen kan ook in kernen plaatsvinden.</p>
8.	<p>“Niet alle Poolse mensen zijn gelijk. Het zijn enkele gevallen die een negatief beeld creëren over de rest (bier drinken / overlast). Dit soort incidenten doet zich hoofdzakelijk voor in de shortstay groep.” Het voorliggende beleid betreft beleid voor de shortstay en de midstay. Waarom richt u zich ten aanzien van de huisvesting van arbeidsmigranten niet veel meer op de werknemers die laten zien dat zij het in</p>

	Nederland naar de zin hebben en hier willen blijven, de longstay groep?
Antwoord	De grootste tekorten aan huisvesting zitten in de short- en midstay groep. Het is zaak hier een goed beleid op te hebben. Wij hebben bij de evaluatie al aangegeven dat we de long-stay groep mee moeten nemen bij het reguliere woonbeleid (aanbeveling vier).
9.	“Wij reizen met de bus of met de auto en vinden het onprettig het gevoel te hebben afhankelijk te zijn van anderen. Een locatie dient zo te liggen dat er een bushalte in de buurt is.” Bij de meeste huisvestingslocaties die worden gerealiseerd, is geen bushalte in de buurt. Waarom houdt u met deze randvoorwaarde geen rekening?
Antwoord	Wij houden hier wel rekening mee. Zie voorwaarde 2 uit het beleidskader en toelichting blz. 7. Wij vragen initiatiefnemers een beheerplan op te stellen, waarin we vragen in te gaan op mobiliteit: hoe kunnen de huisvestingslocatie en voorzieningen bereikt worden?
10.	“Wij willen een eigen slaapkamer, met een eigen wc/douche en een eigen keukentje, zodat wij écht een eigen plekje hebben.” In het voorliggende Ontwerpbeleid wordt deze wens in de toekomst hooguit voor de helft ingewilligd. De praktijk zal zijn dat er nog altijd grote groepen arbeidsmigranten verstoken blijven van deze basisbehoeften. Waarom kiest u daarvoor?
Antwoord	In bijlage 2, onderdeel C leggen wij uit waarom wij deze keuze maakten: <i>“Het streven naar meer eenpersoons slaapkamers sluit aan bij wat hier landelijk over is gezegd. Zo stelt het landelijke ‘aanjaagteam huisvesting arbeidsmigranten’: uitgangspunt moet zijn dat elke werknemer uiteindelijk één eigen slaapkamer heeft (aanbevelingen aanjaagteam, 11 juni 2020). Het kabinet begrijpt dit uitgangspunt, maar geeft aan dat primair met sectoren en partijen moet worden bezien wat haalbaar is: de inzet op nieuwe locaties en woonruimte moet bijdragen aan het kunnen opvangen van de voorgestelde norm van één kamer per werknemer (kabinetsreactie 3 juli 2020).”</i>
11.	“Op een locatie zouden maximaal 30 à 35 tot 50 à 60 mensen moeten worden gehuisvest.” Ook deze wens van de arbeidsmigranten wordt niet ingewilligd. Het maximum aantal huisvestingsplekken wordt bepaald op 60 en daarnaast scheidt u ruimte voor nog veel grotere voorzieningen van maximaal 300 plekken (maximaal twee per kern). Bent u niet bang dat de menselijke maat hier uit het oog wordt verloren, in ogenschouw nemende dat persoonlijk contact hier nog amper mogelijk is?
Antwoord	Wij beoordelen deze vraag als politiek. We begrijpen uw zorg. Kwantitatief onderzoek laat echter zien dat de te huisvesten aantallen dusdanig zijn, dat dit vraagstuk niet op te lossen is met alleen maar kleinschalige voorzieningen. Zie ook het antwoord op vraag 7. Wij willen met initiatiefnemers duidelijke afspraken maken over goed beheer en toezicht. Dit is als voorwaarde opgenomen in het beleid.

12.	<p>“Het bouwen van een ‘Pools dorp’ zien wij niet zitten. Wij zijn ronduit negatief over hele grote locaties. Dan komen er groepen op nationaliteit bij elkaar en dat geeft problemen. Die locaties zijn niet toegankelijk voor Nederlanders en wij willen juist integreren in de Nederlandse samenleving. Wij spreken met ons allen uit niet in grootschalige huisvestingslocaties te willen wonen.” In weerwil van wat de arbeidsmigranten hier over zeggen, werkt u in het kader van het Pact van Westfriesland samen met de Westfrieze Bedrijvengroep (WBG) aan de totstandkoming van een voorziening voor zo’n 2.000 buitenlandse werknemers, liefst veraf (langs de A7 of zo), zeg maar een ‘township’ in de dop. De uitspraken van de arbeidsmigranten zelf gehoord hebbende, schaamt u zich dan niet?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Het plan voor 1.500 - 2.000 buitenlandse werknemers is een initiatief van de WBG. Gemeenten hebben zich er nog niet over uitgesproken. Een complex van deze omvang is ook niet opgenomen in het nu voorliggende ontwerpbeleid. Op 18 november presenteert de WBG het initiatief in de regioraad. Later formuleren de zeven Westfrieze gemeenten een inhoudelijke reactie op het voorstel.</p>
13.	<p>“Argument tegen het wonen bij de werkgever is het volkomen afhankelijk zijn van de werkgever. Het risico bestaat dan dat ons ook in de vrije tijd wordt opgedragen om werk te verrichten.” Als GroenLinks betogen wij al jaren dat huisvesting bij de werkgever onwenselijk is. Het feit dat arbeidsmigranten zodoende volledig afhankelijk worden gemaakt van de werkgever, werkt uitbuiting in de hand. In het advies van de commissie Roemer wordt dit dan ook afgeraden. Waarom verdedigt u toch steeds deze vorm van huisvesting en geeft u stelselmatig prioriteit aan het inwilligen van de wensen van werkgevers?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>De huisvesting van buitenlandse werknemers kent vele facetten, er zijn veel verschillende spelers met elk hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Het stuk dat nu voorligt, ziet op realisatie van meer kwalitatief goede huisvesting. Het treffen van maatregelen die dubbele afhankelijkheid tegengaan, is een verantwoordelijkheid dit bij het Rijk ligt. Het Aanjaagteam doet in het tweede rapport (30 oktober 2020) voorstellen om te komen tot een vorm van woonbescherming die de afhankelijkheid van de werkgever inperkt, maar geeft daarnaast aan dat er ook goede voorbeelden zijn: <i>“De Package deal van werk, huisvesting, zorgverzekering en vervoer kan een goede manier zijn om de arbeidsmigrant te ontzorgen, zodat hij of zij zich kan richten op werk. Werkgevers die deze ‘package deal’ netjes regelen, geven vaak ook daarbuiten blijk van goed werkgeverschap. ... Een belangrijk deel van de oplossing zal zijn dat de bedrijven die het goed en netjes doen een voorbeeldrol spelen voor bedrijven die daar nog niet zijn”</i>.</p>
14.	<p>“Unaniem vinden wij privacy onze belangrijkste wens. Wij hebben te maken met inbreuk op onze privacy: geen eigen slaapkamer, geen eigen plek en de deuren mogen niet op slot. Er wordt veel gestolen. Wij vragen ons af of het wettelijk mag dat de deuren niet op slot mogen en dat de huisvester / werkgever (uitzendbureau) zonder</p>

	<p>onze goedkeuring de verblijven kan inlopen.” Hieruit blijkt dat de belangen van buitenlandse werknemers door de werkgevers en uitzendbureaus met voeten worden getreden. Onze afdeling Handhaving zou misstanden boven tafel moeten krijgen, maar slaagt daar zelden in. U heeft toezeggingen gedaan om de handhaving op Westfriese schaal op orde te gaan brengen, maar daar komt steeds niets van terecht. Wanneer gaat u eindelijk eens de alarmerende signalen serieus nemen en buitenlandse werknemers beschermen?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>De controle op huisvestingslocaties van buitenlandse werknemers is een van de prioriteiten van ons lokale integrale handhavings- en veiligheidsbeleid. Meldingen en misstanden worden integraal opgepakt. We voeren met regelmaat avondcontroles uit. Gedurende deze controles is er altijd een Poolse tolk mee om signalen in relatie tot uitbuiting te duiden. Er is een actieve samenwerking met de politie. Ieder jaar is het doel om minimaal één controleavond uit te voeren samen met de Poolse politie. Een verdere intensivering van de handhaving is aan de orde op het moment dat de registratie en het huisvestingsbeleid op orde is. Als dit op orde is weten we beter hoe we de intensivering van het toezicht en handhaving moeten inregelen.</p> <p>Wij hebben geen wettelijke grondslag kunnen vinden waarin staat dat kamerdeuren niet op slot mogen. Wij onderzoeken nog in hoeverre wij hier iets over op kunnen nemen in beleid.</p>
15.	<p>“Er wordt regelmatig geld ingehouden voor schoonmaak. Dat vinden wij onrechtmatig. Misstanden komen vaak niet aan het daglicht. Wij wijten dit aan het feit dat controles vooraf aangekondigd worden. Wij roepen u unaniem op om onverwachts op de stoep te staan.” De paar keer per jaar dat de afdeling Handhaving enkele adressen langs gaat om poolshoogte te nemen, gebeurt dat niet op de goede manier. Bent u bereid om toe te zeggen dat u alleen nog maar onverwachts gaat controleren?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Nee, wij kiezen ook voor aangekondigde controles. Wij kijken per handhavingdossier naar de specifieke feiten en omstandigheden. Zo kunnen positieve ervaringen, goede samenwerking en eerdere controleresultaten ons doen besluiten dat we een controle wel aankondigen.</p>
16.	<p>“Wij willen graag integreren in de Nederlandse samenleving en de taal leren. Het niet meer heen en weer hoeven reizen (tussen Nederland en ons eigen land) geeft ons rust. Geen van ons beheerst de Nederlandse taal actief. Wij staan open voor scholing. Die scholing zou gratis moeten zijn, mogelijk online. In dit verband zou er geen verschil met statushouders moeten zijn.” Hoe komt het dat u focust op het huisvestingsvraagstuk (korte termijn) en dat u het integratievraagstuk (lange termijn) negeert? Heeft u niets geleerd van de problematiek rond gastarbeiders uit Turkije en Marokko, die hier enige decennia geleden naartoe kwamen om te werken en waarvan ook verondersteld werd dat ze naar het land van herkomst zouden terugkeren?</p>

Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>De huisvesting van buitenlandse werknemers kent vele facetten, er zijn veel verschillende spelers met elk hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Het stuk dat nu voorligt, ziet op realisatie van meer kwalitatief goede huisvesting.</p> <p>EU-arbeidsmigranten zijn niet inburgeringsplichtig, maar integratie kan wel gestimuleerd worden met dezelfde middelen als derdelanders die wel worden verplicht in te burgeren. Dit vraagt echter ook meer ambtelijke inzet.</p> <p>Het Aanjaagteam geeft hierover in het tweede rapport aan: <i>“Het openstellen door gemeenten van voorzieningen op het gebied van inburgering en integratie voor EU-arbeidsmigranten zal extra kosten voor gemeenten met zich meebrengen. Op dit moment is het moeilijk in te schatten welk deel van de arbeidsmigranten hier vrijwillig gebruik van zal gaan maken: het is onbekend hoeveel arbeidsmigranten jaarlijks voor het eerst naar Nederland komen en welk deel vrijwillig zal opteren voor cursussen op het gebied van inburgering en integratie. Het is nodig hiervan een onderbouwde inschatting te maken ten behoeve van de raming van de kosten.”</i></p>
17.	<p>“Het heersende gevoel is dat er over ons wordt beschikt. Werkgevers, behandel ons met respect. Als wij nu allemaal uit Nederland vertrekken zijn binnen 2 dagen de schappen in de supermarkten leeg.” Bent u met ons eens dat wij als overheid deze 21ste-eeuwse vorm van slavernij niet moeten faciliteren?</p>
Antwoord	<p>Wij beoordelen deze vraag als politiek.</p> <p>Wij zijn tegen slavernij. En wij zijn het met de commissie Roemer eens dat deze groep mensen geen tweederangsburgers zijn. De commissie Roemer constateert echter ook dat de vraagstukken rondom buitenlandse werknemers complex zijn en vele facetten kennen. Er zijn veel verschillende spelers met elk hun eigen rollen en verantwoordelijkheden. Er zal op meerdere terreinen en bestuursniveaus actie nodig zijn om structurele verbeteringen tot stand te kunnen brengen.</p> <p>Het ontwikkelen en vaststellen van beleid, gericht op meer kwalitatief goede huisvesting voor deze groep mensen valt onder de verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de gemeente. Dit is onze bijdrage aan het zoeken naar oplossingen voor dit vraagstuk.</p>